Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2013 m. liepos 18 d.[1]

Byla C-218/12

Lokman Emrek
prieš
Vlado Sabranovic

(Landgericht Saarbrücken (Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė — Jurisdikcija civilinėse ir komercinėse bylose — Reglamentas Nr. 44/2001 — Vartojimo sutartys — 15 straipsnio 1 dalies c punktas — Su kita valstybe nare susieta veikla — Priežastinio ryšio su pardavėjo veikla, kuri yra susieta su vartotojo valstybe nare, egzistavimo būtinumas — Svarbus požymis — Miestų susiliejimas“

1. Priėmus sprendimus pirmiausia byloje *Pammer ir Hotel Alpenhof*[2], vėliau byloje *Mühlleitner*[3] ir toliau kyla abejonių, kaip aiškinti Reglamento Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo[4] 15 straipsnio 1 dalies c punktą. Pirmiausia vėl keliamas klausimas dėl sąlygos, kad savo veiklą pardavėjas *susietų su* vartotojo gyvenamąja vieta, kuri turi būti tenkinama tam, kad vartojimo sutarčių atveju būtų taikoma specialioji jurisdikcija. Nagrinėjamu atveju *Landgericht Saarbrücken* siekia išsiaiškinti, ar nurodytu ryšio kriterijumi nustatoma *papildoma nerašytinė sąlyga*, kad tarp veiklos, „susietos“ su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe, ir vartotojo sprendimo sudaryti sutartį turi būti priežastinis ryšys.

2. *Landgericht Saarbrücken* taip pat klausia, ar Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktu reikalaujama, kad vartojimo sutartis būtų sudaryta nuotoliniu būdu. Vis dėlto šis klausimas buvo išspręstas praėjus kiek mažiau nei mėnesiui nuo šio prašymo priimti prejudicinį sprendimo pateikimo. Tai padaryta *Mühlleitner* byloje priimtame sprendime. Todėl nagrinėsiu tik su priežastiniu ryšiu susijusį klausimą.

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — 2010 m. gruodžio 7 d. Sprendimas *Pammer ir Hotel Alpenhof* (C-585/08 ir C-144/09, Rink. p. I-12527).

3 — 2012 m. rugsėjo 6 d. Sprendimas *Mühlleitner* (C-190/11).

4 — 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

I – Teisinis pagrindas

3. Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte numatyta specialioji jurisdikcija vartojimo sutarčių atveju ir juo nukrypstama nuo bendrosios jurisdikcijos pagal atsakovo gyvenamąją vietą, kai tenkinamos šios sąlygos:

„1. Bylose dėl sutarties, kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo darbu arba profesija, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jeigu:

<...>

c) visais kitais atvejais, sutartis buvo sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę arba profesinę veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu tokią veiklą susiejančia su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant pastarąją, ir jeigu minima sutartis yra priskiriama tokios veiklos sričiai.

<...>“

II – Faktinės aplinkybės ir procesas nacionaliniuose teismuose

4. Atsakovas pagrindinėje byloje V. Sabranovic Spišerene (Prancūzija) eksploatuoja įmonę „Vlado Automobiles Import-Export“, kuri parduoda panaudotus automobilius. Iš bylos medžiagos matyti, kad klostantis bylos faktinėms aplinkybėms V. Sabranovic naudojosi interneto svetaine, kurioje buvo nurodytas jam priklausančios įstaigos pavadinimas, kontaktinis mobiliojo ir fiksuoto telefono bei telefakso numeriai. Visi numeriai nurodyti su Prancūzijos tarptautiniu kodu, išskyrus Vokietijos mobilaus telefono numerį, prie kurio nurodytas Vokietijos tarptautinis kodas.

5. Faktinių aplinkybių susiklostymo momentu ieškovas pagrindinėje byloje L. Emrek gyveno Sarbriukene (Vokietija). 2010 m. rugsėjo 13 d. jis su V. Sabranovic sudarė panaudoto automobilio pirkimo pardavimo sutartį V. Sabranovic įmonės patalpose. Apie šią įmonę L. Emrek sužinojo per pažįstamus, o ne per interneto svetainę.

6. Vėliau L. Emrek pareiškė V. Sabranovic ieškinį *Amtsgericht Saarbrücken*, kuriame reikalavo įvykdyti automobilio pirkimo pardavimo sutartyje numatytą garantiją. Minėtas teismas ieškinį pripažino nepriimtinu dėl tarptautinės jurisdikcijos neturėjimo, nes V. Sabranovic savo profesinės veiklos, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą, nesusiejo su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe, t. y. Vokietija.

7. *Amtsgericht Saarbrücken* sprendimas buvo apskųstas *Landgericht Saarbrücken*, kuris sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

III – Prašymas priimti prejudicinį sprendimą ir procesas Teisingumo Teisme

8. 2012 m. gegužės 10 d. Teisingumo Teismo kanceliarijoje buvo įregistruotas *Landgericht Saarbrücken* prašymas priimti prejudicinį sprendimą, jame pateikiami šie klausimai:

„1. Ar tuo atveju, kai prekybininko interneto svetainė yra „susieta“ su vartotojo gyvenamosios vietos valstybę nare, Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte nustatoma papildoma nerašytinė sąlyga, pagal kurią prekybininko interneto svetainėje vartotojas būtų raginamas sudaryti sutartį ir kad dėl to interneto svetainė turėtų priežastinį ryšį su sutarties sudarymu?

2. Jei tarp sąlygos, kad veikla turi būti „susieta“ su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe nare, ir sutarties sudarymo turi egzistuoti priežastinis ryšys, ar pagal Reglamento 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą reikalaujama, kad sutartis būtų sudaryta nuotoliniu būdu?“

9. Rašytines pastabas pateikė pagrindinės bylos šalys, Prancūzijos, Belgijos Karalystės ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės vyriausybės bei Europos Komisija.

10. Per 2013 m. balandžio 25 d. įvykusį teismo posėdį žodines pastabas pateikė L. Emrek, Belgijos Karalystės ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės bei Europos Komisijos atstovai.

IV – Preliminari pastaba dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalyko

11. *Landgericht Saarbrücken* teiraujasi, ar Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte numatytos dvi nerašytinės šioje teisės nuostatoje numatytos specialiosios jurisdikcijos sutarčių su vartotojais atveju taikymo sąlygos. Pirmoji sąlyga susijusi su reikalavimu, kad tarp pardavėjo veiklos, „susietos“ su vartotojo valstybe, ir vartotojo sprendimo sudaryti sutartį būtų priežastinis ryšys. Antroji sąlyga, kuri yra pirmosios dalis, susijusi su reikalavimu sudaryti sutartį nuotoliniu būdu.

12. Su pirmąja sąlyga (priežastinis ryšys) susijusio klausimo Teisingumo Teismas dar nenagrinėjo, tačiau nagrinėjo antrąją sąlygą (nuotolinės sutarties). 2012 m. rugsėjo 6 d., t. y. praėjus vos keturiems mėnesiams nuo prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo, Teisingumo Teismas sprendime byloje *Mühlleitner* aiškiai išnagrinėjo reikalavimą, kad sutartis būtų sudarytina nuotoliniu būdu. Šiame sprendime, kuriame patvirtino iš Sprendimo *Pammer ir Alpenhof* kylančią teismo praktiką, Teisingumo Teismas nurodė, kad vartojimo sutarties sudarymas nuotoliniu būdu yra tik „sutarties sąsajos“ su pardavėjo komercine ar profesine veikla arba paslaugos, susietos su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe, „požymis“ [5], ir padarė išvadą, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti „taip, kad juo nereikalaujama, jog sutartis tarp vartotojo ir verslininko būtų sudaryta nuotoliniu būdu“ [6].

13. Aiškus išdėstymas, kurį Teisingumo Teismas pateikė Sprendime *Mühlleitner*, ir aplinkybė, kad byloje *Pammer ir Alpenhof* prašymas priimti prejudicinį sprendimą buvo pateiktas dėl sąlygos, susijusios su nuotolinės sutarties sudarymu, pakankamai pagrindžia tai, kad šioje byloje būtų apsiribota tik naujo *Landgericht Saarbrücken* klausimo analize, būtent reikalavimu, kad tarp su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe susietos veiklos ir vartotojo sprendimo sudaryti sutartį būtų priežastinis ryšys.

V – Analizė

14. Dėl pirmojo klausimo, t. y. to, ar vartotojas turėjo būti „skatinamas“ taip, kad būtų priežastinis ryšys tarp komercinės veiklos ir sprendimo sudaryti sutartį, pagrindinės bylos šalys, įstojusių į bylą šalių vyriausybės ir Europos Komisija laikosi skirtingų pozicijų.

15. Viena vertus, V. Sabranovic ir Belgijos bei Liuksemburgo vyriausybės teigia, kad nagrinėjamu atveju Vokietijos teismai neturi jurisdikcijos, nes netenkinama iš Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto kylančio priežastinio ryšio sąlyga. Apibendrinant pasakytina, kad šios trys į bylą įstojusios šalys mano, jog, nesant šios sąlygos, būtų pakeista bendroji atsakovo gyvenamosios vietos teismų jurisdikcijos taisyklė ir dėl to atsirastų neproporcinga našta pardavėjams ir paslaugų teikėjams,

5 — Minėto Sprendimo *Mühlleitner* 44 punktas.

6 — Ten pat, 45 punktas.

nes jie galėtų būti patraukti atsakovais bet kurioje Europos Sąjungos valstybėje vien dėl to, kad turi interneto puslapį ir sudarė sutartį su kitoje valstybėje narėje gyvenančiu vartotoju. Belgijos ir Liuksemburgo vyriausybės itin pabrėžia per daug vartotojams palankaus aiškinimo poveikį mažoms ir vidutinėms valstybių narių, susiduriančių su intensyvia tarpvalstybine prekyba, įmonėms.

16. Savo ruožtu L. Emrek, kuriam pritaria Prancūzijos vyriausybė ir Europos Komisija, nesutinka su tuo, kad tenkinama ši sąlyga, ir teigia, kad Vokietijos teismai turi jurisdikciją. Savo pastabose jie nurodo Sprendime *Pammer ir Alpenhof* suformuotas gaires, kuriomis teismas turėtų remtis, kad nustatytų, ar veikla buvo susieta su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe nare. Jų teigimu, ir minėtame sprendime, ir Sprendime *Mühlleitner* Teisingumo Teismas pabrėžė šių veiksnių, kaip „požymių“, kad veikla susieta su vartotojo valstybe, svarbą, tačiau jis jų jokiu būdu neįvardijo kaip būtinų tenkinti sąlygų. Tokį aiškinimą patvirtina Reglamento Nr. 44/2001 15 bei 16 straipsniai ir jo parengiamieji darbai.

17. Kalbant apie su šiuo klausimu susijusią teismo praktiką, pirmiausia reikia pabrėžti, kad ir Sprendime *Pammer ir Alpenhof*, ir Sprendime *Mühlleitner*, Teisingumo Teismas patvirtino, kad sąvoka su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe nare „susieta veikla“ yra savarankiška ir kaip sąlyga prisideda prie kitų Reglamento Nr. 44/20015 straipsnio 1 dalies c punkte numatytų sąlygų[7]. Atsižvelgęs į visą šią teisės nuostatą ir ankstesnes jos redakcijas bei į parengiamuosius darbus Teisingumo Teismas nusprendė, kad vienintelis elgesys, svarbus tam, kad vartojimo sričiai būtų taikoma specialioji jurisdikcija, yra pardavėjo, prekės tiekėjo ar paslaugos teikėjo elgesys[8]. Vartotojo elgesys, kurio buvo paisoma vadovaujantis anksčiau galiojusios Briuselio konvencijos 13 straipsniu, buvo pakeistas pardavėjo ar paslaugos teikėjo elgesiu[9].

18. Taip pat Teisingumo Teismas atmetė aiškinimą, grindžiamą tik subjektyvia pardavėjo valia[10]. Kaip vartotojo elgesys nėra kriterijus, lemiantis jurisdikcijos taikymą, taip pardavėjo ar paslaugos teikėjo galutinis ketinimas šiuo atžvilgiu nėra lemiamas. Taigi Teisingumo Teismas pasirinko poziciją suformuluoti nebaigtinį objektyvių kriterijų, galinčių pateikti teismui pakankamai informacijos, kad galima būtų manyti, jog veikla yra susieta su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe, sąrašą[11].

19. Be to, pabrėžtina, kad šie kriterijai yra orientaciniai ir nacionalinis teismas turi įvertinti pardavėjo arba paslaugos teikėjo komercinės strategijos tikslus ir padarinius[12]. Iki šiol Teisingumo Teismas atsisakė kurį nors iš šių kriterijų laikyti sąlyga ar lemiamu veiksniu. Šią poziciją jis patvirtino nuotolinių sutarčių atveju, kurios, kaip matyti iš Sprendimo *Mühlleitner*, nėra pagrindinė jurisdikcijos taikymo sąlyga. Jis taip pat nepritarė tam, kad paprasta aplinkybė būti prieinamam internetu gali būti kriterijus, parodantis, kad veikla susieta su kita valstybe nare. Paprasta aplinkybė būti prieinamam internetu savaime nėra lemiama: reikia atsižvelgti į patį interneto puslapio turinį ir visuomet į kitus kriterijus, kurie gali būti naudojami siekiant nustatyti konkrečią komercinės arba profesinės pasiūlos paskirtį[13].

7 — Minėto Sprendimo *Pammer ir Hotel Alpenhof* 55 punktas; minėto Sprendimo *Mühlleitner* 28 punktas.

8 — Minėto Sprendimo *Pammer ir Hotel Alpenhof* 60 punktas; minėto Sprendimo *Mühlleitner* 39 punktas.

9 — Minėto Sprendimo *Pammer ir Hotel Alpenhof* 56 punktas; minėto Sprendimo *Mühlleitner* 38 punktas.

10 — Minėto Sprendimo *Pammer ir Hotel Alpenhof* 80 punktas.

11 — Minėto Sprendimo *Pammer ir Hotel Alpenhof* 81–93 punktai.

12 — Ten pat.

13 — Minėto Sprendimo *Pammer ir Hotel Alpenhof* 75 ir 76 punktai; minėto Sprendimo *Mühlleitner* 44 punktas.

20. Galiausiai svarbu pabrėžti, kad ir Reglamente Nr. 44/2001, ir Teisingumo Teismo praktikoje pabrėžiama, kad sąsajos su jurisdikcija kriterijai turi būti nuspėjami. Reglamento 11 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad „jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos“, o tai reiškia, kad tuo atveju, kai jomis nukrypstama nuo šios nuostatos, kriterijai turi užtikrinti aukštą teisinės apsaugos lygį, ir tai Teisingumo Teismas nurodė ne vieną kartą [14].

21. Dėl klausimo, ar egzistuoja priežastinio ryšio tarp su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe susietos komercinės arba profesinės veiklos ir vartotojo sprendimo sudaryti sutartį buvimu grindžiama sąlyga, jau iš anksto galiu pasakyti, kad atsižvelgiant į iki šios dienos suformuotą teismo praktiką sunkiai galima įsivaizduoti, kad tokia sąlyga kiltų iš Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto, jo tikslų ar parengiamųjų darbų.

22. Dėl šios teisės nuostatos turinio, kaip ką tik nurodžiau, pabrėžtina, kad Teisingumo Teismas nurodė būtinybę įvertinti, ar tenkinamos 15 straipsnio 1 dalies c punkte nurodytos sąlygos ir ar jų pakanka, kad galima būtų taikyti specialiąją jurisdikciją. Jeigu papildomai būtų pridėta su vartotojo elgesiu susijusi *numanoma papildoma* sąlyga, reikėtų papildomo aiškinimo, nors tam nėra rimtų motyvų. Kaip aiškinsiu toliau, šie motyvai neišplaukia ir iš tikslų, kurių siekė Sąjungos teisės aktų leidėjas.

23. Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktu siekiama ne pakeisti atsakovo gyvenamosios vietos jurisdikcijos bendrąją taisyklę, bet nustatyti paprastai išbalansuoto sutartinio santykio naują pusiausvyrą tarptautinės teismų jurisdikcijos lygmeniu [15]. Šiuo tikslu teisės aktų leidėjas nustatė taisyklę, kad turi būti įvykdytos trys sąlygos: visos galimos nuspėti pardavėjo ar paslaugų teikėjo (komercinės ar profesinės veiklos egzistavimas; veiklos susiejimas su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe (-ėmis); sutartis patenka į šios veiklos taikymo sritį). Kadangi sąlygų sąrašas yra baigtinis, kriterijai, kurie leidžia nustatyti, ar veikla susieta su kita valstybe, turi būti grindžiami įvairiais veiksniais ir nė vienas iš jų savaime nėra lemiamas kriterijus. Kitaip tariant, teisės aktų leidėjas tiksliai nurodė visas sąlygas, kurias būtina tenkinti tam, kad atsirastų jurisdikcija, tačiau vėliau pripažino tam tikrą teismų diskreciją tokias sąlygas aiškinti, ypač kiek tai susiję su internete paskelbta veikla.

24. To, kas išdėstyta, turėtų pakakti išvadai, kad, kaip teigia Prancūzijos Respublika ir Komisija, Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte nereikalaujama tenkinti „nerašytinės“ sąlygos, grindžiamos priežastiniu ryšiu tarp veiklos ir vartotojo sprendimo sudaryti sutartį. Tokia sąlyga labai iškreiptų subtilią pusiausvyrą, kurią pasirinko nustatyti Sąjungos teisės aktų leidėjas, ir būtų pakeistas šios teisės nuostatos iki šiol pateiktas Teisingumo Teismo aiškinimas [16].

25. Be to, kaip per teismo posėdį pabrėžė Komisija, tokia priežastinio ryšio sąlyga keltų su įrodinėjimu susijusių problemų. Jeigu užtenka, kad vartotojas patvirtintų, jog jo sprendimas sudaryti sutartį buvo grindžiamas iš interneto puslapio paimta informacija ir vėlesniu telefono skambučiu konkrečiai įstaigai, ar užtenka paprasto vartotojo pareiškimo, ar vis dėlto jis turi įrodyti, kad informaciją paėmė iš

14 — Žr., be kita ko, 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *BVG*, C-144/10, 33 punktą ir 2011 m. spalio 25 d. Sprendimo *eDate ir Martinez ir Martinez* (sujungtos bylos C-509/10 ir C-161/10) 50 punktą.

15 — Šiuo klausimu žr. U. Magnus ir P. Mankowski *European Commentaries on Private International Law*, Brussels I Regulation, 2-asis leidimas, Miunchenas, Sellier, 2012, p. 546 ir paskesnius; B. De Clavière „Confirmation de la protection du consommateur actif par les règles de compétence spéciales issues du règlement 44/2001“, *Revue Lamy droit des affaires*, 2012, Nr. 77, p. 48 ir paskesnius; P. De Miguel Asensio *Derecho Privado de Internet*, 4-asis leidimas, 2011, p. 963 ir paskesnius; S. Tassone „Il regolamento Bruxelles I e l'interpretazione del suo ambito di applicazione: un altro passo della Corte di giustizia sul cammino della tutela dei diritti del consumatore“, *Giurisprudenza di merito*, 2013, p. 104 ir paskesnius ir M. Brkan „Arrêt Mühlleitner: vers une protection renforcée des consommateurs dans l'U.E.“, *Revue européenne de droit de la consommation*, 2013, p. 113 ir paskesnius.

16 — Taip šį klausimą vertina ir M. Virgós Soriano ir F. Garcimartín *Derecho Procesal Civil Internacional. Litigación internacional*, Civitas, 2-asis leidimas, 2007, p. 171. Tokią pačią išvadą padarė ir generalinis advokatas M. Darmon, kai nagrinėjo Briuselio konvencijos 13 straipsnį, nors konkrečiu atveju informacija buvo išplatinta ne internetu, bet pasinaudojant tradicine informacijos platinimo priemone. Žr. generalinio advokato išvados byloje *Shearson Lehman Hutton* (1993 m. sausio 19 d. Sprendimas *Shearson Lehman Hutton* (C-89/91, Rink. p. I-139) 82–85 punktus.

interneto? Pirmuoju atveju jurisdikciją lemtų vartotojas, nes užtektų jo tvirtinimo, kad sprendimą sudaryti sutartį lėmė prekybininko veikla. Antruoju atveju tai galėtų virsti *probatio diabolica*, dėl ko galiausiai nebūtų galima taikyti Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 16 straipsniuose numatytos specialiosios jurisdikcijos [17].

26. Taip pat kyla atskira, tačiau su tuo, kas nurodyta, susijusi problema: toks priežastinis ryšys nebus svarbus, tačiau taip nėra. Iš tiesų tai, kad priežastinis ryšys nėra sąlyga, nereiškia, kad jis negali būti *požymis*, kurį galėtų įvertinti teismas, kai siektų nustatyti, ar veikla iš tiesų susieta su tokia valstybe. Be to, kaip nurodysiu, tai būtų svarbus požymis, nes jeigu konkrečiu atveju jį galima būtų nustatyti, jis būtų lemiamas vertinimo elementas taikant specialiąją jurisdikciją vartojimo srityje.

27. Jeigu veikla iš tiesų susieta su kita valstybe nare, paprastai toks priežastinis ryšys egzistuoja, nesvarbu, kaip sunku ar lengva jį įrodyti. Nagrinėjamu atveju problema ta, kad, kaip matyti iš faktinių aplinkybių pateikimo, tokio priežastinio ryšio nebuvimas aiškinamas kaip įrodytas.

28. Kalbant ne apie priežastinį ryšį, o apie galimą išankstinę sąlygą, susijusią su nuotolinės sutarties sudarymu, pabrėžtina, kad savo vis dar neseniai pateiktoje išvadoje byloje *Mühlleitner* nurodžiau, kad Sprendime *Pammer ir Hotel Alpenhof* pateikta „nuoroda į nuotoliniu būdu sudarytą sutartį [siekiama pabrėžti idėją], jog svarbu, kad būtų imtasi parengiamųjų veiksmų prieš sudarant sutartį ir sudaryta išankstinė sutartis internetu, savo ruožtu pagrįsta informacija, naudojant internetą susieta su valstybe, kur yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta [18].

29. Šia formuluote pirmiausia norėjau pabrėžti svarbą, kurią gali turėti aplinkybė, kad būtų imtasi „parengiamųjų veiksmų prieš sudarant sutartį“, kuri, nors nėra būtinoji sąlyga, paprastai yra „informacijos, naudojant internetą susietos su valstybe, kur yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta“, pasekmė. Taip pat stengiausi pabrėžti, kad internetu perduota informacija galėjo būti jei ne sutarties, tai bent jau parengiamųjų tokios sutarties veiksmų šaltinis.

30. Kitaip tariant, pateikdamas tokią nuomonę nesiekiau pasakyti, kad parengiamieji veiksmai prieš sudarant sutartį ar išankstinis sutarties sudarymas yra papildoma specialiosios jurisdikcijos taikymo sąlyga ar kad priežastinio ryšio egzistavimas yra viena iš tokių sąlygų. Siekiau pabrėžti tokių požymių ypatingą reikšmę ir galiausiai jų galią.

31. Praktiškai tai nėra numanoma sąlyga, kuri prisideda prie kitų sąlygų, aiškiai numatytų Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte, tačiau parengiamieji veiksmai prieš sudarant sutartį, kaip ir įrodyto priežastinio ryšio buvimas, labai palengvina nacionalinio teismo darbą nustatant, ar ekonominė veikla susieta su konkrečia valstybe nare. Atvirkščiai, logiška, kad, nesant šios sąlygos, atitinkamai apsunkinamas nacionalinio teismo darbas ir paprastai toks teismas šios sąlygos nebuvimą turi kompensuoti viena ar keliomis kitomis aplinkybėmis, parodančiomis, kad veikla susieta su aptariama valstybe nare.

17 — Dėl įrodinėjimo problemų, susijusių su papildoma nerašytine priežastinio ryšio sąlyga, žr. S. Leible ir M. Müller „Keine internationale Zuständigkeit deutscher Gerichte bei Maklertätigkeit eines griechischen Rechtsanwalts“, EuZW, 2009, p. 29.

18 — Išvados, pateiktos byloje *Mühlleitner*, 38 punktas.

32. Be to, toks yra bendros Tarybos ir Komisijos deklaracijos, susijusios su Reglamento Nr. 44/2001 5 ir 73 straipsniais, tikslas. Šioje deklaracijoje neminimas priežastinis ryšys, tačiau joje nurodyta, kad kai kurie požymiai, pvz., kad sutartį reikia sudaryti nuotoliniu būdu, turi svarbią reikšmę [19]. Ši nuoroda pateikta tik kaip pavyzdys ir ja neatmetama, o kaip tik parodoma, kad gali būti kitų požymių, įskaitant itin svarbius požymius siekiant nustatyti, ar veikla yra „susieta“ su kita valstybe nare.

33. Šiomis aplinkybėmis manau, kad iš šios bylos faktinių aplinkybių akivaizdžiai matyti, kad egzistuoja galima aplinkybė, kuri dėl savo išraiškos ir dėl to, kad nacionalinis teismas ją tinkamai įvertina, gali kompensuoti ir nuotoliniu būdu sudarytos sutarties nebuvimą, ir parengiamųjų veiksmų prieš sudarant sutartį buvimą, ir aiškų priežastinio ryšio tarp konkrečios komercinės strategijos bei sutarties sudarymo nebuvimą.

34. Iš tikrųjų atrodo, kad V. Sabranovic įmonė yra Prancūzijos mieste, arti Sarbriukeno miesto centro esančioje metropolinėje zonoje. Kaip per teismo posėdį patvirtino L. Emrek atstovas, Spišereno, kaip ir Sarbriukeno, gyventojai gyvena praktiškai bendroje erdvėje, o dviejų miestų plėtra taip persipynusi ir kai kuriose vietovėse miestai taip susilieję, kad neatsižvelgiama į tarp dviejų valstybių esančią sieną.

35. Tokiomis aplinkybėmis tai, kad verslininkas tiekia prekes arba teikia paslaugas viename iš šių dviejų miestų, atsižvelgiant į geografinę veiklos lokalizaciją, galima laikyti neišvengiama sąsaja su kita valstybe nare, konkrečiai kalbant, su kaimynine valstybe nare, kurios miestai išsidėstę plačioje metropolinėje zonoje, o tai lemia miestų susiliejimą [20]. Taigi noriu pasakyti, kad kartais dėl ypatingos aplinkybės, kad dvi valstybės narės dalijasi ta pačia metropoline erdve, visų ūkio subjektų veikla yra natūraliai spontaniškai susieta ne tik su valstybės, kurioje įsikūręs pardavėjas ar paslaugų teikėjas, gyventojais, bet ir su kaimyninės valstybės gyventojais. Kiek tai susiję su konkrečia vietove, kurioje siena kertama dažnai to nepastebint, sunku teigti, kad šioje vietovėje esančių prekybininkų veikla „nesusieta“ su šia kaimyninėje valstybėje narėje esančia susiliejusių miestų dalimi.

36. Tokia išvada nereiškia, kad pardavėjui arba verslininkui tenka neproporcinga našta, nes daroma nuoroda į ekonomikos subjektą, esantį *vienoje* miesto erdvėje, net jeigu šią erdvę sudaro dviejų valstybių narių teritorija. Labai tikėtina, kad pardavėjas arba verslininkas gali kalbėti kaimyninės valstybės kalba, kai ji skiriasi nuo jo valstybės kalbos. Nagrinėjamu atveju abiejose valstybėse narėse kalbama skirtinga kalba, bet, kaip matyti iš bylos medžiagos, neatrodo, kad tai būtų kliūtis V. Sabranovic savo interneto puslapyje nurodyti Vokietijos mobiliojo telefono numerį, o tai parodo, kad jis gali kalbėti vokiškai su vokiškai kalbančiais klientais, kurių didžioji dalis gyvena Sarbriukene.

37. Taip pat panašiu miesto susiliejimo atveju, kuris nagrinėjamas šioje byloje, rizika, kad pardavėjas arba paslaugų teikėjas bus patraukti atsakovais kaimyninės valstybės teismuose, neatrodo per didelė našta, kuri atgrasytų verstis tokia komercine veikla, kokią vykdo V. Sabranovic. Kaip tik laikytina, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 16 straipsniuose numatyta specialioji jurisdikcija skatina vieno miesto vartotojus sudaryti sutartis su gretimų miestų prekybininkais, nes vartotojams užtikrinama galimybė savo nuožiūra pasirinkti Reglamento Nr. 44/2001 16 straipsnyje numatytą jurisdikciją.

19 — Pabrėžtina, kad deklaracijos versijoje prancūzų k. ši aplinkybė vertinama kaip būtinoji sąlyga („*encore faut-il* que ce site Internet invite à la conclusión de contrats à distance et qu'un contrat ait effectivement été conclu à distance“, išskirta mano), o versijoje anglų k. ji nurodyta kaip elementas, į kurį galima atsižvelgti („although *a factor will be* that this Internet site solicits the conclusion of distance contracts and that a contract has actually been concluded at a distance“, išskirta mano). Belgijos vyriausybė Teisingumo Teismo prašė vadovautis versija prancūzų k. ir ja remdamasi padarė kelias išvadas – tiek susijusias su priežastinio ryšio buvimo sąlyga, tiek su tuo, kad sutartis turi būti sudaryta nuotoliniu būdu. Tačiau, kaip nurodžiau išvadoje byloje *Mühlleitner*, manau, kad bendroji deklaracija neturi būti laikoma, bent jau kiek susiję su šiuo konkrečiu punktu, reikšmingu tekstu, net jeigu 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės pateikta aiški nuoroda į šią deklaraciją. Atrodo, kad Sprendime *Mühlleitner* Teisingumo Teismas padarė tokią pačią išvadą, nes į šį bendrosios deklaracijos punktą neatsižvelgė, kai aiškino Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą.

20 — F. Zoido ir kt. *Diccionario de Urbanismo. Geografía Urbana y Ordenación del Territorio*, Cátedra, 2013, p. 37 ir 106.

38. Galiausiai aprašytai situacijai taikytina jurisdikcija prekybininkui arba verslininkui neturėtų būti nenuspėjama, veikiau atvirkščiai. Kaip minėjau, toks prekybininkas ar verslininkas, veikiantis erdvėje, kuri yra dviejų valstybių narių sudaryto teritorinio darinio dalis, turi puikiai suvokti, kad didelė ar net pagrindinė jų klientų dalis gyvena kaimyninėje valstybėje narėje.

39. Taigi, pasikartosiu, kad manau, pirma, jog Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą reikia aiškinti taip, kad juo nereikalaujama, kad tarp komercinės ar profesinės su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe susijusios veiklos ir jo sprendimo sudaryti sutartį būtų priežastinis ryšys.

40. Vis dėlto toks priežastinis ryšys yra svarbus požymis, kai reikia nustatyti, ar įmonės veikla susieta su konkrečia valstybe nare. Norint nustatyti, ar įmonės veikla susieta su kita valstybe nare, įrodytą svarbaus požymio, kaip antai priežastinio ryšio, nebuvimą paprastai reikia kompensuoti vieno ar kelių kitų panašios galios požymių buvimu.

41. Galiausiai dėl Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkto išaiškinimo manau, kad yra svarbi aplinkybė, jog komercinė ar profesinė veikla vykdoma miestų susiliejimo atveju, o ją turi tinkamai įvertinti nacionalinis teismas. Tokia ypatinga situacija gali būti svarbus požymis, kad veikla yra susieta su konkrečia valstybe nare.

VI – Išvada

42. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Landgericht Saarbrücken* pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą atsakyti taip:

1. Reglamento (EB) Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktas aiškintinas taip, kad jame nenustatyta numanoma kitas šioje teisės nuostatoje nurodytas sąlygas papildanti sąlyga, kad tarp komercinės ar profesinės su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe nare susijusios veiklos ir jo sprendimo sudaryti sutartį būtų priežastinis ryšys. Vis dėlto priežastinis ryšys yra svarbus požymis nustatant, ar įmonės veikla yra susieta su konkrečia valstybe nare.

2. Kai norint nustatyti, ar įmonės veikla susieta su kita valstybe nare, nėra svarbaus požymio, kaip antai priežastinio ryšio, tai paprastai reikia kompensuoti vienu ar keliais kitais panašios galios požymiais. Nacionalinio teismo tinkamai įvertinta miesto susiliejimo situacija gali būti svarbus požymis, kad veikla yra susieta su konkrečia valstybe nare, iš kurio kyla nurodytos pasekmės.